

ตำบลเกาะสาหร่าย

อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

โน้มนำภูมิปัญญา รวมพลังพัฒนาสู่ความยั่งยืน

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๒๐ ก้าวเดินด้วยความพอเพียง
- ๒๔ กลไกการขับเคลื่อน
- ๓๒ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๘ แผนที่ความรู้
- ๔๐ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๔ ภาคผนวก

นิยามความพอเพียงของตำบลเกาะสาหร่าย

“ปัญฐานำ ทำทรัพยากรให้เกิดประโยชน์
สามัคคี ช่างเหลือ แบ่งปันภายในครอบครัวและชุมชน
ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

โมเดลเกาะสาหร่าย : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

กระบวนการเรียนรู้

- การอบรม
- การศึกษาดูงาน
- การสาธิต
- การเยี่ยมเยียน
- การแลกเปลี่ยน/ การเชื่อมโยงเครือข่ายระดับโซน/ภาค

พัฒนาคน

- ครัวเรือนพอเพียงอาสา แกนนำ เยาวชน

พัฒนาทักษะชุมชน

- พลังงานทดแทน
- เตาชีวมวล
- เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ผลิตภัณฑ์จากกะลา

บริบทชุมชน

ผลลัพธ์เด่น
ที่เกิดขึ้น

สนับสนุน
งบประมาณ
การดำเนินงาน

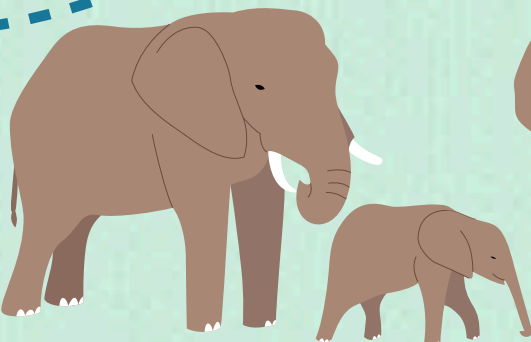
กระบวนการ
เรียนรู้

ความรู้ทักษะ
การสนับสนุน

การสนับสนุน

ทีมงาน
ภาคสนาม
ปต.

เครื่องมือ
(ECEN/บัญชีครัวเรือน/
แผนตำบลวิถีพอเพียง)

สภาพแวดล้อม

"เกาะสาหร่าย" ก่อนหน้านี้ มีชื่อเรียกว่า "เกาะระยะไค้ค" หรือ "ลาไค้ค" เป็นภาษามลายู แปลว่า สาหร่าย บ่งบอกถึงอดีตของทะเลแถบนี้ที่มีสาหร่ายทะเลจำนวนมาก และต่อมาทางราชการได้เปลี่ยนชื่อเรียกจาก "ระยะไค้ค" มาเป็น "เกาะสาหร่าย" ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่เกาะประมาณ ๖๘ เกาะ ตั้งอยู่ในทะเลอันดามัน ภายใต้เขตปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดสตูล เกาะสาหร่ายเป็นตำบลสุดเขตของประเทศไทยที่อยู่ติดต่อกับรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซียและมหาสมุทรอินเดีย เป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติตะรุเตา มีหมู่เกาะที่สำคัญอยู่ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มหมู่เกาะสาหร่าย - คันหยงอูมา กลุ่มหมู่เกาะตะรุเตา - เกาะกลาง และกลุ่มหมู่เกาะอาดัง - ราวี - หลีเป๊ะ

ตำบลเกาะสาหร่ายประกอบด้วย ๘ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ ๘๓๘,๓๐๐ ไร่ (พื้นที่ทั้งหมดรวมทั้งอุทยานแห่งชาติตะรุเตา และเกาะอาดัง) มีประชากรประมาณ ๔,๘๐๐ คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม สภาพพื้นที่โดยรวมทั่วไปของเกาะต่างๆ ในพื้นที่ ประกอบด้วยพื้นที่ราบ ป่าไม้ ป่าชายเลน ดินมีลักษณะ

เป็นดินเหนียวปนทรายที่เหมาะสมกับทำเกษตร ทั้งยังมีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเกาะร้าง ๒ เกาะ คือ เกาะเลตงและเกาะราวี ที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และศึกษาธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสวยงามตามเกาะแก่งต่างๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำประมงขนาดเล็กและรับจ้าง บางเกาะทำนา ทำสวนมะพร้าว และสวนยางพารา และด้วยวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับทะเลทำให้ชุมชนแห่งนี้มีความโดดเด่นต่างจากชุมชนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน เช่น กะปิ น้ำพริกข่า หรือประเพณีภาษาถิ่นวัฒนธรรมของชาวเล โดยเฉพาะที่เกาะหลีเป๊ะมีประเพณีการลอยเรือของกลุ่มชาวเล "อุรักลาไวย์" จัดขึ้นทุกวันนี้ ๑๓ - ๑๕ ค่ำและแรม ๑ ค่ำ เดือน ๖ และเดือน ๑๑ ของปี มีการละเล่นหรือกีฬาประจำท้องถิ่น เช่น ซิละ นอกจากนี้ ยังมีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น ฉลองวันตรุษของศาสนาอิสลาม การร่ำร้องเงิงของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ประเพณีทอดกฐินสามัคคีของเกาะสาหร่าย 🌊

ความเป็นมา

ความเป็นมาของชุมชนพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่ายมีมาอย่างน้อย ๔ ชั่วอายุคน โดยเป็นกลุ่มคนที่มีรากฐานทำอาชีพประมง อย่างเช่นที่เกาะหลีเป๊ะ อาคัง และตะรุเตา มีชาวเลกลุ่ม "อุรักลาไวย์" อันหมายถึง คนทะเล ในทะเลอันดามัน อพยพมาจากเกาะลันตา ยังชีพอยู่กับทะเลมาตลอดในยุคดั้งเดิม มีการนำเรือไปล่าปลา โดยใช้เครื่องมือง่ายๆ เช่น ฦวมก สามง่าม เบ็ด และวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น นับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถ มีภูมิปัญญาและประสบการณ์ที่ได้สัมผัสเรียนรู้วิถีธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติทางทะเลได้ดี ปัจจุบันชาวเลตกอยู่ภายใต้เศรษฐกิจยุคใหม่ que การพัฒนาสู่ความทันสมัยเข้าไปถึงกันท้องทะเลอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง ของจากทะเล

ที่หาได้นำมาขายให้กับผู้ลงทุน (นายทุน) เพื่อหักหนี้สินที่ค้างชำระ เช่น ค่าอวน ค่าเรือ ค่าน้ำมัน เรือหางยาว ค่าข้าวสาร และอื่นๆ ในขณะที่นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้มีคนต่างถิ่นทะลักเข้ามาท่องเที่ยวและทำธุรกิจท่องเที่ยว ส่งผลให้ที่ดินราคาสูง ชาวเลขายที่ดินแล้วไปเป็นแรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวหรือจับสัตว์น้ำส่งให้กับบรรดานายทุนที่ต่ำกว่าราคาจริงในตลาด

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาร่องรอยการพัฒนาในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่าย ทำให้แบ่งยุคการพัฒนาได้เป็น ๓ ยุคด้วยกัน ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

ยุคการบุกเบิกและตั้งถิ่นฐาน
ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

คนท้องถิ่นอพยพทางเรือเข้ามา เนื่องจากเห็นว่า การทำประมงเพื่อการยังชีพ เป็นอาชีพที่แยกไม่ออกไปจากวิถีชีวิตของครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค บนเกาะมีการสร้างกฎเกณฑ์การทำประมงร่วมกัน ซึ่งการจับสัตว์น้ำของชาวประมงชายฝั่งจะเปรียบเสมือนเป็นกระบวนการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ที่เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และโหราศาสตร์ ที่ใช้การสังเกตและจดจำลักษณะของคลื่นลม น้ำขึ้น-น้ำลง ฤดูกาล คินฟ้าอากาศ แหล่งที่ปลามากน้อยในแต่ละฤดูกาล

การทำนาข้าว ด้วยสภาพที่เป็นเกาะ ภายในเกาะมีทั้งระบบนิเวศที่ราบลุ่ม ที่ราบชายเกาะ และที่เนินสูง พื้นที่ราบลุ่มหรือที่ราบชายเกาะจึงมีการปลูกข้าวและพืชไม้ผลไปด้วย โดยมีลักษณะของการทำเกษตรเพื่อการยังชีพ ใช้แรงงานภายในครอบครัว และพึ่งพิงธรรมชาติอยู่สูง

ยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในช่วงนี้ เริ่มขึ้นเมื่อมีการนำเอาเครื่องยนต์กลไกและอุปกรณ์การจับสัตว์น้ำที่ทันสมัยเข้ามาจับสัตว์น้ำทำประมงจากเดิมที่ใช้เครื่องมือแบบยังชีพ และไม่ซับซ้อน กลับเปลี่ยนมาใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจับสัตว์น้ำเพื่อให้ได้ปริมาณ มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งเครื่องยนต์ที่ถูกติดตั้งกับเรือประมง อวนจับสัตว์น้ำต่างๆ พร้อมอุปกรณ์ แต่ก็หมายถึงการลงทุนที่สูงขึ้นเช่นกัน ชาวเกาะสาหร่ายบางส่วนจึงต้องพึ่งพานายทุนในการนำเงินเพื่อไปซื้อเรือ และอุปกรณ์ประมงสมัยใหม่ และนำสินค้าสัตว์น้ำไปขายกับผู้ลงทุนให้ก่อนในราคาตามแต่นายทุนจะกำหนด นับเป็นการนำการผลิตที่ขึ้นกับบุคคลภายนอกและตลาดการค้าที่ห่างไกลจากความรู้และความถนัดของชาวประมง ยิ่งกว่านั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นต้นมาได้มีกลุ่มเรือ "นายทุนจากภายนอก

ตำบล" เข้ามาทำประมงบริเวณชายฝั่งโดยการใช้อวนลากและอวนรุน หรือการโคหมึก รวมทั้งเรือปั่นไฟล่อปลากระตัก ซึ่งเป็นวิธีการจับสัตว์น้ำที่ทำกำไรเป็นล่ำเป็นสัน แต่ทำให้สัตว์น้ำชายฝั่งลดน้อยลง ชาวประมงขนาดเล็ก จับสัตว์น้ำได้น้อยลง จึงต้องออกไปทำประมงในทะเลที่ไกลขึ้น การลงทุนที่มากขึ้นกว่าเดิม ทำให้หนี้สินมีมากขึ้น จนได้รับการแนะนำจากหน่วยงานพัฒนาเอกชนประมงชายฝั่ง แก่นนำในหมู่บ้าน กำหนดในพื้นที่กลุ่มประมงชายฝั่ง จึงร่วมมือกันแก้ปัญหา ผลักดันจัดการด้านอาญาเขตการทำประมงภายในพื้นที่ชายฝั่งตามที่กฎหมายกำหนด จนปัญหาลุล่วงไปได้ระดับหนึ่ง

ส่วนการทำนาข้าว ยุคนี้ครัวเรือนที่ทำนา เริ่มพัฒนารูปแบบวิธีการทำนาจากเดิมที่ใช้วัวไถนาหรือใช้ควายเหยียบนาทำเทือก คำนาน มีบางครัวเรือนซื้อรถไถนาแบบเดินตามเข้ามาใช้ และหากมีเวลาก็รับจ้างไถนาไปด้วย ปัจจุบันยังคงมีบางครัวเรือนที่ยังคงทำนาเพื่อบริโภคแต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก เพราะสะดวกที่จะซื้อหามากกว่า

ในยุคนี้การเดินทางจากเกาะสาหร่ายไปสู่ตัวเมืองสตูลใช้เรือโดยสาร ทำให้มีการเคลื่อนย้ายทั้งผู้คนและทรัพยากรระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เมื่อประกอบกับช่วงประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๕ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ส่งไฟฟ้าเข้าสู่เกาะสาหร่ายด้วยระบบสายเคเบิลใต้น้ำ ทำให้ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าไว้ใช้ พร้อมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกของครัวเรือนและชุมชน เช่นเดียวกับชุมชนเมืองทั่วไป นับเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและการบริโภคของชุมชนครั้งสำคัญ

ยุคแห่งการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่าย
ระยะแรกเริ่มเป็นการท่องเที่ยวแบบปากต่อปาก
ของนักท่องเที่ยวหรือธุรกิจในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว
ส่วนใหญ่คือ เกาะหลีเป๊ะและเกาะตะรุเตา ซึ่งยังไม่
เกิดประโยชน์โดยตรงกับชุมชนในพื้นที่เกาะ
สาหร่าย เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นไม่ได้
เป็นชุมชนที่ชาวเกาะสาหร่ายอาศัยอยู่ แต่ส่งผลให้
ราคาที่ดินบริเวณใกล้เคียงและค่าครองชีพสูงขึ้น
จนกระทั่งเกิดคลื่นยักษ์สึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม
พ.ศ.๒๕๔๗ แม้จะไม่ส่งผลกระทบแก่ชีวิตของชุมชน
ในพื้นที่ แต่ก็สร้างความเสียหายให้กับเครื่องมือจับ
สัตว์น้ำจำพวกอวน ไซ และกระชังปลา หลังจากนั้น
ได้มีหน่วยงานราชการ เอกชน และองค์กรระหว่าง
ประเทศเข้ามาให้การช่วยเหลือ และบรรเทา ปัญหา

ดังกล่าวหลายองค์กร เช่น มูลนิธิชัยพัฒนา
สภากาชาดไทย และหน่วยงานในจังหวัดสตูล

ต่อมามีโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
จังหวัดสตูล โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนสตูล
มูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจังหวัด
สตูล เข้ามาทำงานในพื้นที่ส่งผลต่อการเรียนรู้
ของชุมชนในการพัฒนา ขณะที่ชุมชนเองก็มี
กิจกรรมการพัฒนาตนเองมากกว่าครั้งก่อนๆ
เรียกได้ว่า "เป็นยุคการฟื้นฟูตนเอง" เช่น กองทุน
วันละบาทเพื่อสวัสดิการสมาชิกและชุมชน
การแปรรูปสัตว์น้ำ ร้านค้าชุมชน กองทุนสวัสดิการ
เรือฉุกเฉิน หน่วยกู้ชีพภัยทางเรือควน (EMS)
และและอุปกรณ์การทำประมง เป็นต้น จนกระทั่ง
ก้าวเข้าสู่โครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล
วิถีพอเพียง ในปี พ.ศ.๒๕๕๒

■ กุณตำบล

ทุนเดิมการพัฒนาตำบลเกาะสาหร่ายประกอบด้วยทุน
ภูมิปัญญา : การทำประมงพื้นบ้าน และทุนความรู้ด้านกลุ่มองค์กร
ต่างๆ ดังนี้

ทุนภูมิปัญญา การทำประมงพื้นบ้าน

การประกอบอาชีพประมงของชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้และ
สั่งสมประสบการณ์มาจากบรรพชนมาหลายชั่วอายุคน ทั้งความรู้ด้าน
วิทยาศาสตร์และโหราศาสตร์ อาศัยการสังเกต การหมายรู้และการ
หมายจำไว้เป็นประสบการณ์ตรงมากกว่าบันทึกเป็นข้อมูลลายลักษณ์
อักษร (ทวีศักดิ์ สุวรัตน์) การทำประมงในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่ายจึง
ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางทะเล สภาพที่เกิดขึ้นเฉพาะใน
พื้นที่ธรรมชาติสัตว์น้ำ ความเหมาะสมของการใช้เครื่องมือและวิธีการ
แต่ละชนิด ข้อมูลทั้งหมดมีการสังเคราะห์ประสบการณ์ความรู้เพื่อการ
พึ่งตนเองในการจับสัตว์น้ำไว้ ดังนี้

๑. การจับสัตว์น้ำจะได้ผลดีในระหว่างที่น้ำขึ้นหรือลงมากๆ ที่เรียกว่า
"น้ำเป็น" ซึ่งจะไปสัมพันธ์กับโหราศาสตร์ โดยเฉพาะปฏิทินที่เกี่ยวข้องกับข้างขึ้น
ข้างแรมหรือจันทร์คต จะมีน้ำขึ้นมากที่เรียกว่าน้ำเป็น กับน้ำขึ้นน้อยที่เรียกว่า
น้ำตาย เป็นวัฏจักรหมุนเวียนตามข้างขึ้นข้างแรมของดวงจันทร์ในแต่ละเดือน
และระยะลมมรสุมทั้งสองด้านที่ผลัดเปลี่ยนกันไปในรอบปีจันทร์คต

๒. สังเกตลักษณะของน้ำ ถ้าน้ำใสจะมีสัตว์น้ำน้อย หากน้ำขุ่นจะมีสัตว์น้ำ
ชุกชุม หรือดูจากสีของน้ำ ถ้าคืนใดน้ำมีสีแดงแสดงว่าปลาชุกชุม และมีแสง
ของพรายน้ำสะท้อนออกมา

๓. สังเกตดูการเปลี่ยนทิศทางลมมรสุมของน้ำทะเล ถ้าน้ำทะเลเริ่มใส
แสดงว่ากำลังจะมีลมมรสุมและมีลมแรง ถ้ามีเมฆเกิดคล้ายสีระย้าก็
แสดงว่าจะเกิดพายุ หรือถ้าปลาโลมาขึ้นฝั่ง หรือฝูงนกกระยางบินหนีขึ้นฝั่งแสดง
ว่าจะเกิดพายุ

ในข้อมูลศักยภาพชุมชนพบว่า ในรอบปีมีประเภทยักษ์น้ำที่ชาวบ้านจับจาก
ทะเลในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่าย เช่น กุ้ง ปู ปลา กุ้ง หอยพลับ หอยนางรมเล็ก
หอยชักตีน ได้เกือบทุกเดือนหรือทั้งปี ดังนั้น ภูมิปัญญาเพื่อการจับสัตว์น้ำ
แต่ละอย่างเพื่อให้ได้ผลดีจึงแตกต่างกัน เช่น อวนลอยปูเหมาะสำหรับลอยใน
เวลากลางคืนตั้งแต่ขึ้นหรือแรมห้าค่ำไปถึงเก้าค่ำจะได้ผลดี เป็นต้น ซึ่งชาวประมง
จะใช้วิธีสังเกตลักษณะธรรมชาติของสัตว์น้ำแต่ละชนิด และสถานที่อยู่อาศัย
แล้วใช้การเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน อย่างไรก็ตามภูมิความรู้เหล่านี้
บางอย่างค่อยๆ เลือนหายไปกับการเข้ามาของเทคโนโลยีเครื่องยนต์กลไกที่
ทันสมัย ส่งผลให้ทักษะของชาวประมงในหมู่บ้านค่อยๆ หายไป

ทุนความรู้เรื่องกลุ่มองค์กร ประกอบด้วย

กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำ (พัฒนาสตรี) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนครั้งแรกจากกองทุนฟื้นฟูการประกอบอาชีพประมง จังหวัดสงขลา ต่อมาได้กู้เงินจากกองทุนหมุนเวียนเศรษฐกิจชุมชนของ อบต.เกาะสาหร่าย เพื่อขยายกิจกรรมต่อและได้ดำเนินการมาถึงปัจจุบัน กิจกรรมของกลุ่มประกอบด้วย ๑) การจัดซื้ออุปกรณ์ประมง (อวนปู) ให้สมาชิกผ่อนชำระเป็นงวดๆ ๒) การแปรรูปสัตว์น้ำทะเล โดยการรวบรวมสมาชิกร่วมกันผลิตปลาตากแห้ง โดยการทำปลาจิ้งมั้ง มาแปรรูปเป็นปลาตากแห้งโดยทำเป็นรูปดอกไม้เพื่อจำหน่าย ๓) การผลิตทำน้ำพริกเผา ๔) การทำขนม เช่น ขนมพื้นบ้านต่างๆ ส่งจำหน่ายในชุมชน

กลุ่มร้านค้าชุมชน หมู่ที่ ๔ ก่อตั้งโดยกลุ่มประมงพื้นบ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีการออมทรัพย์มีการจำหน่ายอุปกรณ์ประมงและเครื่องยนต์

กลุ่มกองทุนสวัสดิการเรือฉุกเฉิน เป็นกองทุนเพื่อเรือส่งผู้ป่วยในยามฉุกเฉิน

หน่วยกู้ชีพกู้ภัย อบต. เกาะสาหร่าย เพื่อช่วยชาวบ้านที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมการช่วยเหลือชุมชน การดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น ก่อนที่จะได้รับการรักษาจากทางโรงพยาบาล

กองทุนวันละบาท เป็นการจัดตั้งธนาคารชุมชน เพื่อให้เกิดการออมเงินที่เริ่มต้นจากวันละบาท เพื่อเป็นสวัสดิการของสมาชิกในการกู้ยืมเงิน การฝากเงิน นำผลกำไรที่ได้มาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก 💧

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

สถานการณ์ก่อนที่โครงการรักษ้ำป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียงจะเข้ามาในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่าย มีการทำงานการพัฒนาของภาคประชาชนในพื้นที่จำนวน ๓ กลุ่ม คือ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นโครงการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนการนำข้อมูลจากบัญชีครัวเรือนมากำหนดแนวทางการแก้ปัญหาให้กับชุมชน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนจังหวัดสตูล โดยมีมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรภาคประชาชนร่วมดำเนินงานแบบเสริมพลังกับโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนจังหวัดสตูล นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิชัยพัฒนามาช่วยบรรเทาปัญหาให้กับผู้ประสบภัยสึนามิ ด้วยการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเกาะสาหร่ายและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล เช่น เต่าทะเล ฟันฟูกาชีฟขาวประมงพื้นบ้าน ส่งเสริมอาชีพการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสวัสดิการ การรวมกลุ่มกันจัดซื้ออุปกรณ์ประมงหมุนเวียน และมีกลุ่มธนาคารปูไข่ โครงการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านฝั่งอันดามัน ด้านทะเลส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวประมงเพื่อแก้ปัญหาทรัพยากรชายฝั่งโดยเฉพาะสัตว์น้ำที่ลดน้อยลงเป็นการทำงานด้านการอนุรักษ์ช่วยกระบวนการของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน

สภาพปัญหาที่สำคัญของชุมชนคือ เรื่องของ เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งต้องพึ่งพิงทรัพยากรทางทะเล ด้วยการทำประมงชายฝั่งที่ต้องไปไกลกว่าเดิม อันหมายถึงค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิงก็สูงตามไปด้วย ขณะที่ปริมาณการจับสัตว์น้ำน้อยลงและการจับสัตว์น้ำทางทะเลบางชนิดต้องเป็นไปตามฤดูกาล และมีระยะเวลาการจับสัตว์น้ำที่จำกัด ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ขณะที่การท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรวมของ เกาะสาหร่ายไปเติบโตที่กลุ่มเกาะหลีเป๊ะ ซึ่งมีกลุ่มธุรกิจเอกชนรายใหญ่จากภายนอกพื้นที่เพียงไม่กี่ราย จากพื้นที่อื่นภายในตำบลเกาะสาหร่ายยังไม่มีรูปธรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจนนัก เป็นแค่ทางผ่านของนักเดินทางเพื่อข้ามไปท่องเที่ยวเกาะตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ ส่วนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต ก็ยังไม่เพียงพอเท่าใด

ด้วยการที่มีหลายองค์กรเข้ามาทำงานในพื้นที่ทำให้เกิดการทับซ้อนกันของผู้เข้าร่วมประชุม จึงได้มีการจัดเวทีทำความเข้าใจร่วมกันกับหน่วยงานที่เข้ามาขับเคลื่อนในตำบล รวมถึงสร้างความเข้าใจกับชุมชน

เกี่ยวกับแนวทางการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เข้ามาหนุนเสริมและเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน เพื่อลดภาระของชุมชนหรือแก่เป็นพื้นที่ทำหลายหน้าที่

การเข้ามาเชื่อมต่อของโครงการฯ เริ่มด้วยการประสานข้อมูลข่าวสารการเปิดรับสมัครผ่าน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย จึงสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งทางโครงการฯ ได้เข้ามาประเมินพื้นที่พบว่าพื้นที่เกาะสาหร่ายมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทชุมชนที่เรียบง่ายที่สอดคล้องกับจุดประสงค์โดยรวมของโครงการฯ โดยทางตำบลเกาะสาหร่ายได้เข้าร่วมโครงการฯ ในระยะที่ ๓ ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นต้นมา

ในระยะแรกได้เปิดเวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการ กระบวนการดำเนินงานโครงการฯ ในพื้นที่กับชุมชน ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดี เนื่องจากชุมชนให้ความสนใจ เพราะเป็นเรื่องใหม่ในการพัฒนาที่ชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการทำงาน แตกต่างจากโครงการอื่นๆ ที่มีรูปแบบของการหยิบยื่นให้ตามความต้องการ ชุมชนเป็นเพียงผู้ร้องขอ โดยไม่ต้องมีการคิดและดำเนินการด้วยตนเอง 💧

■ กลไกการขับเคลื่อน คณะกรรมการโครงการฯ

การได้มาของคณะกรรมการโครงการฯ ในขณะนั้น ในระยะแรกมีหมู่บ้านที่ ๕ บ้านเกาะยะระไค์ใหญ่ และหมู่บ้านที่ ๖ บ้านตะโล๊ะน้ำ เป็นหมู่บ้านแกนหลักในการประสานงานและเป็นคณะกรรมการโครงการฯ มีการเปิดเวทีระดับหมู่บ้าน หรือบางหมู่บ้านนัดทำเวทีสร้างความเข้าใจร่วมกัน จนได้คณะกรรมการโครงการฯ ดำเนินงานระยะแรกขึ้นมาจำนวนหนึ่ง มี ทรงภูมิ รูป ชื่อและนามสกุล หวาย เป็นประธานคณะกรรมการโครงการฯ อุดมการณ์ จิเอา เป็นประธานคณะกรรมการโครงการฯ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ และ สะอี๊ะ สะดล เป็นประธานคณะกรรมการโครงการฯ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลเกาะสาหร่าย

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นางสาวสะอีด๊ะ สาคล

คณะกรรมการฝ่าย บริหารแผนงานกิจกรรม

นางสาวสะอีด๊ะ สาคล	นางสีตี่อินฉ๊ะ สง่าบ้านโคก
นายอุดมการณ์ จิเ	นางสาวกาญจนา สุวาลำ
นางสุรีพร ใบดี	นางหามีน๊ะ ขจักภัย
นางฟองจันทร์ ค๊ะคัย	นางรำไพ ยิปิลัง
นางสาวจิรนนท์ สมนบุตร	นางสาวฮาวา ยาหย่าหมัน
นางจันจิรา ใจดี	นางกันยรัตน์ ยีละงู
นางฮอลีย๊ะ หวังดี	นางสาวมูคา ยะง๊ะ
นายอนกร รักษ์สตัย	นายสุตรี เส้นสมมาตร
นายเปิน ลัคเลีย	นายอับดุลเลาะ เส้นสมมาตร
นายสำสุเคน ใบดี	นายคลฮอนี สุวาลำ
นางเจ๊ะคา สุวาลำ	นายสุรัตน์ อังสุภาณิชย์
นางสาวเจ๊ะบาหนี สุวาลำ	นายสุวรรณ คีกาสม
นางประภา เสมสัน	นางไพบูลย์ หลีจ้วน
นางรำล๊ะ วัฒนะ	นายทินกร หมิ่นสัน
นางสะแอริะ พรหมสุวรรณ	นางบุญเจือ เศล่วน
นางเฉลียว เอียคนุช	นางอุโลม มั่นทอง
นางสาววรรณิ สุวาลำ	นายวินัส โกบปุเลา
นายอารัต แลหมัน	นางสาวสุไรคา ยาคำ
นางกัลยดา นาคมา	

คณะกรรมการฝ่าย เปิดบัญชี

นางสาวสะอีด๊ะ สาคล
นางสาวหามีน๊ะ ขจักภัย
นางสาวกาญจนา สุวาลำ

คณะกรรมการฝ่าย การเงินและบัญชี

นางสาวฮาวา ยาหย่าหมัน
นางสาวจิรนนท์ สมนบุตร
นางสาวสุรีพร ใบดี
นางฟองจันทร์ ค๊ะคัย

คณะกรรมการฝ่าย จัดซื้อ/จัดจ้าง

นางสาวรำล๊ะ วัฒนะ
นายอนกร รักษ์สตัย
นายสุรัตน์ อังสุภาณิชย์

คณะกรรมการฝ่าย ติดตามและประเมินผล

นางประภา เสมสัน
นายสุตรี เส้นสมมาตร
นางกันยรัตน์ ยีละงู

กระบวนการสรรหาและที่มาของ คณะกรรมการโครงการฯ

เกิดจากการประชุม สรรหา โดยใช้ตัวแทนแต่ละหมู่บ้านที่มีความสามารถ และมีผลงานการขับเคลื่อนงานกิจกรรมในตำบล ซึ่งประธาน ๒ คนแรก มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อชุมชน ส่วนประธานคนที่ ๓ นั้นได้มาจากการสรุปบทเรียนการทำงานโครงการฯ ได้เล็งเห็นถึงข้อเท็จจริงว่าประธานและคณะกรรมการโครงการฯ ที่เป็นผู้ชายมักจะต้องรับผิดชอบเรื่องการประกอบอาชีพภายในครัวเรือน ไม่มีเวลาพอในการขับเคลื่อนงาน บทบาทส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ผู้หญิง ผู้หญิงมีการรวมกลุ่มและสามารถทำงานได้เป็นอย่างดี จึงไว้วางใจให้ผู้หญิงเป็นผู้นำทั้งในบทบาทประธานและคณะกรรมการ ส่วนผู้ชายจะมีบทบาท เป็นที่ปรึกษาของโครงการฯ

ประธานโครงการฯ คนปัจจุบันเป็นนักประสานงาน สามารถเข้าถึงชุมชน เนื่องจากเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำงานเก่ง คล่องตัว จนเกิดการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและภาคีต่างๆ ยกให้เป็น "ผู้ประสาน ๑๐ ทิศ"

จากการทำงานที่ผ่านมา คณะกรรมการโครงการฯ ได้เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการบุคลากร และค้นพบแนวทางการทำงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ก่อนมีการประชุมประจำเดือน ๑ สัปดาห์ จะต้องมีการประสานงาน และกำหนดวาระการประชุม ได้มีการปรับเปลี่ยนจากการส่งหนังสือเชิญประชุม ซึ่งบางครั้งส่งไม่ถึงมือผู้รับในแต่ละหมู่บ้าน มาใช้การโทรศัพท์ประสานงานเพื่อตอกย้ำและเตือนเรื่องการประชุม ซึ่งจะทำให้การทำงานโครงการฯ มีความสะดวกรวดเร็วและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เวทีการประชุมโครงการฯ ยังเปิดกว้างให้ทุกคนทุกฝ่ายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้นำศาสนา รวมไปถึงองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยมีการแบ่งบทบาทในการทำงานร่วมกันกับผู้นำในท้องถิ่น โดยคณะกรรมการโครงการฯ มีบทบาทในภาคประชาสังคม การประสานงาน จัดหาห้องประชุม ส่วนผู้นำในท้องถิ่นอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะทำหน้าที่ ประสานงาน จัดหาผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งการใช้เวทีการประชุมนี้ เป็นเทคนิคที่คณะกรรมการโครงการฯ ใช้เป็นหลักมาตลอด ด้วยเหตุผลที่ว่า "เราไม่เสนอคนเดียวแต่เน้นร่วมกันคิด ทำอย่างไรให้ตำบลนำร่องและทำงานเป็นเครือข่ายของตำบลเกาะสาหร่าย"

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. เป็นเลขานุการและทำงานร่วมกับคณะกรรมการโครงการฯ
๒. ชี้แจง เผยแพร่ข้อมูล และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ตำบลเกี่ยวกับโครงการฯ
๓. เป็นตัวแทนตำบลในการประสานงาน เพื่อนำส่งหรือส่งต่อข้อมูลให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในโครงการฯ
๔. สนับสนุนและดำเนินการต่างๆ ร่วมกับตำบล ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของชาวบ้าน คร่าวเรือน หรือชุมชน รวบรวมบันทึก และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแผนงาน/กิจกรรมในพื้นที่
๕. ประเมินปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานในตำบล เพื่อแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

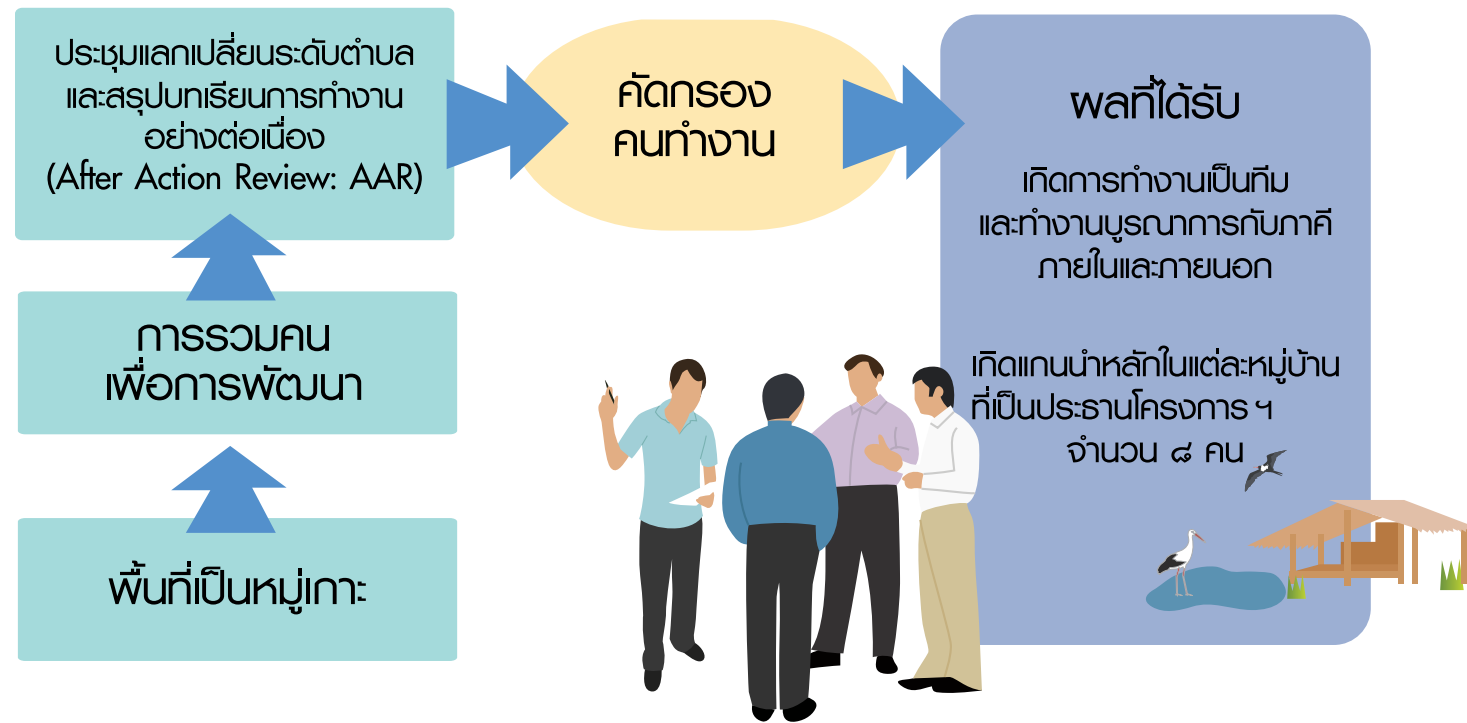
๖. วิเคราะห์องค์ความรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค
๗. หน่วยงานภาคีพัฒนาที่เข้าร่วมขับเคลื่อนตำบลวิถีพอเพียง

เจ้าหน้าที่ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. เป็นผู้แทนของโครงการฯ ระดับภาค ในการทำงานร่วมกับตำบล
๒. ให้คำแนะนำและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของตำบล เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งร่วมวิเคราะห์องค์ความรู้
๓. จัดทำและประเมินความเป็นไปได้ของแผนตำบลวิถีพอเพียงร่วมกับตำบล
๔. ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนตำบลฯ ร่วมกับตำบล
๕. เป็นผู้แทนตำบลในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโครงการฯ
๖. ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

จากการทำงานที่ผ่านมาพบว่า ทีมงานภาคสนาม ปตท. นั้นต้องมีความแข็งแรงและเสียสละ เพราะต้องใช้เวลาในการเดินทางทางเรือ และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงาน จึงมีเทคนิคการทำงานด้วยการทำกระบวนการ เพื่อให้คณะกรรมการแกนนำที่มีความรอบรู้ของเกาะสาหร่ายได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานร่วมกัน 💧

■ ธุรกรรมความสำเร็จในพื้นที่ การรวมคนเพื่อการพัฒนา

ด้วยลักษณะทางกายภาพตำบลเกาะสาหร่ายเป็นเกาะ มี ๔ เกาะ ๗ หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละเกาะจะมีความโดดเด่นและความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน โดยที่ในพื้นที่หมู่ ๑, ๒ และ ๓ มีความโดดเด่นเรื่องการประกอบอาชีพประมง (หน่วยงานเข้าไปพัฒนาน้อย) ไม่มีส่วนราชการ มีโรงเรียนสุเหร่า หมู่ ๔ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นเกาะเล็ก มีจำนวนประชากรและครัวเรือนไม่มาก ทรัพยากรยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก และมีวิถีการพึ่งตนเองอยู่เดิมแล้ว และหมู่ ๕ และ ๖ เป็นหมู่ที่ประชากรมาก มีศูนย์และส่วนงานราชการต่างๆ ตั้งอยู่

ดังนั้น หน่วยงานที่ลงมาทำงานในพื้นที่จึงเข้ามาทำงานเพียงบางหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่ที่ ๔, ๕ และ ๖ หรือเป็นการพัฒนาเฉพาะหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนคนทำงานหรือแกนนำก็จะเป็นทีมชุดเดิมที่มาจากบางหมู่บ้านอีกเช่นกัน (ไม่มีชุดทำงานที่ครบทั้ง ๗ หมู่บ้าน) จึงทำให้การประสานงานจากหน่วยงานท้องถิ่นหรือท้องถิ่นประสานผ่านเพียงกลุ่มคนที่เคยร่วมงานกันและมีผลการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ

การขับเคลื่อนงานพัฒนาของตำบลเกาะสาหร่ายเริ่มหลังจากเหตุภัยพิบัติสึนามิปี พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ในเชิงโครงสร้างและงบประมาณที่เร่งด่วนก่อน ทำให้เกิดช่องว่างในการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ทั่วถึง จากนั้นจึงมีการทำโครงการฟื้นฟูศักยภาพชุมชนสตูล เข้ามาสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของคน เช่น การคิดวิเคราะห์ การวางแผน การสรุปผลโดยมีพี่เลี้ยงหนุนช่วย คนทำบัญชีเขียนโครงการได้ การพูดในที่ชุมชน เป็นนักประสานงาน การเชื่อมโยงคน และสามารถใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน

การหนุนเสริมจากโครงการฯ

จากการที่ตำบลเกาะสาหร่ายมีพื้นฐานทุนเดิมในเรื่องการพัฒนาศักยภาพการทำงานอยู่ก่อนแล้วโครงการฯ จึงเข้ามามีส่วนในการร่วมคิด ร่วมพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งทางโครงการฯ ได้เข้าไปจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ตำบล ๑ ชุด เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนตำบลวิถีพอเพียง ประกอบด้วย แกนนำ ผู้นำ หน่วยงานภาคีทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น เนื่องจากการรวมตัวของคณะกรรมการนั้นเป็นการรวมคนเก่ง คนที่มีความสามารถเข้ามาทำงานด้วยกัน จึงทำให้การทำงานในระยะแรกยังไม่มีการทำงานเป็นทีม แต่มีคนรับผิดชอบในประเด็นที่ตนเองสนใจและรับผิดชอบอย่างครบวงจร หลังจากนั้นก็นำมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและขาดความชัดเจนในการคิดและวิเคราะห์

ด้วยกระบวนการทำงานของโครงการฯ ที่ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานในพื้นที่ การแลกเปลี่ยน ในระดับโซนระหว่างตำบลและระดับเครือข่าย ๒๐ ตำบล ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องของการพัฒนาการทำงานจากแกนนำตำบลอื่นๆ ในเครือข่าย ที่มีความเข้มแข็งเรื่อง การคิด วิเคราะห์ จนสามารถนำแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปปรับใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตำบลต่อไป

ดังนั้นจากการสรุปบทเรียนปลายปี พ.ศ.๒๕๕๓ ส่งผลให้ตำบลเกาะสาหร่ายเกิดการคิดใหม่ ทำใหม่ ปรับผังโครงสร้างของคณะกรรมการโครงการฯ ทำข้อตกลงและวางเป้าหมายร่วมกันคือ ต้องมีผลงานเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเกิดขึ้นในระดับหมู่บ้านจะเหมือนหรือแตกต่างก็ได้ แต่ต้องมีครบทุกหมู่บ้านที่เกิดจากการทำงานของโครงการฯ แล้วยกระดับเป็นจุดเรียนรู้ของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้เกิด

การเชื่อมโยง การเรียนรู้ของคนทำงาน คนในชุมชน และคนต่างถิ่นที่เข้ามาท่องเที่ยวหรือศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่ เกิดเป็น "เครือข่ายสาหร่ายสัมพันธ์"

โดยคณะกรรมการโครงการฯ มีข้อค้นพบจากการสรุปบทเรียนร่วมกันว่า การประชุมทุกครั้งของเกาะสาหร่าย ต้องพูดคุยทุกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้เสร็จกระบวนการในเวที และจะต้อง

ไม่เป็นประเด็นใหม่นอกเวที เนื่องจากปัญหาค้น การสื่อสาร การเดินทางโดยเรือ น้ำขึ้น-น้ำลง ที่เป็นตัวแปรสำคัญของคณะกรรมการโครงการฯ จึงได้มีการปรับกลยุทธ์การทำงานโดยเฉพาะการปรับ โครงสร้างคณะกรรมการโครงการฯ ตามข้อตกลง MOU ที่มีการเลือกประธานและคณะกรรมการ โครงการฯ ทุกครั้งก่อนที่จะจัดสรรงบประมาณ ซึ่งในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ได้ประธานโครงการฯ ทั้งหมด ๘ คน จาก ๖ หมู่บ้าน (บางหมู่บ้านมี ๑-๒ คน) และตัวแทน ๑ คนเป็นประธานที่ทำสัญญา MOU เมื่อมีการประชุมประจำเดือน ประธานแต่ละหมู่บ้าน และคณะกรรมการโครงการฯ จะนำประเด็นหรือ สิ่งที่เกิดขึ้นรวมทั้งข่าวสารมาหารือพูดคุย วางแผน ทำปฏิทินร่วมกัน แล้วตัวแทนก็เอาผลสรุปที่ได้กลับไปหาหรือต่อในตำบล ซึ่งผลที่ได้คือ ลดระยะเวลา

ของการพูดคุยเพราะตัวแทนที่มาพูดคุยหรือส่วนใหญ่มาด้วยใจ เสียเวลา จึงใช้เวลาที่มีให้ คุ่มค่ามากที่สุด ในการพูดคุยอย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาคน ชุมชน ตำบล ทำให้งานคัดกรองคน เหลือแต่ตัวจริงของคนทำงาน และการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการโครงการฯ จึงมีสีสัน มากขึ้น เมื่อภาคีต่างๆ ที่เข้ามาทำงานในเกาะสาหร่ายต่างก็เข้ามาหารือแลกเปลี่ยนร่วมกับ คณะกรรมการโครงการฯ เพราะมีตัวแทนคนทำงานที่มาจากทุกหมู่บ้าน มีที่ปรึกษาซึ่งหลายคนให้ ความไว้วางใจและยอมรับ เช่น โค้ชอหาม่า คุณครู ซึ่งไม่มีผลประโยชน์กับใคร ทุกครั้งที่มีการ แลกเปลี่ยนหารือกันเองหรือร่วมกับภาคี คณะกรรมการโครงการฯ แต่ละคนจึงได้พบพาทูทาง

ปัญหาดิคตัวกลับไปพูดคุยต่อในระดับครัวเรือน และ ระดับกลุ่ม เพราะเนื้อหาสาระที่พูดคุยเป็น ประสบการณ์การทำงานที่แต่ละคนมาแบ่งปันกัน เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งหมด

พลังงานทางเลือก

ตำบลเกาะสาหร่ายเป็นชุมชนที่ยังคงมีการดำเนินชีวิตในแนวทางกึ่งวิถีพอเพียง ชาวบ้านมีความ เข้าใจความหมายของความพอเพียง แต่ในรูปธรรมที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่สามารถเห็นผลลัพธ์ที่เด่นชัดได้ การเข้ามาสนับสนุนของโครงการฯ นั้น เรื่องพลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทนจึงเป็นประเด็นที่ ได้รับความสนใจเพราะตำบลเกาะสาหร่ายยังไม่ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องพลังงาน ทางเลือก จากการระดมความคิดเห็นของคณะกรรมการโครงการฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน ตำบลวิถีพอเพียง จึงได้มีการจัดทำแผนพลังงานทดแทนขึ้น

การหนุนเสริมของโครงการฯ จะเป็นการทำกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การทำเตาชีวมวล และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และการทำเป็นจุดเรียนรู้ ๑ จุด เพื่อให้แกนนำที่ผ่านการอบรมปฏิบัติได้จริง นำมาถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในโครงการฯ รวมถึงประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การจัดทำเตาชีวมวล และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสามารถนำมาปรับใช้ ในครัวเรือน นำไปสู่การใช้พลังงานอย่างพอเพียงและยั่งยืนต่อไป 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลเกาะสาหร่าย

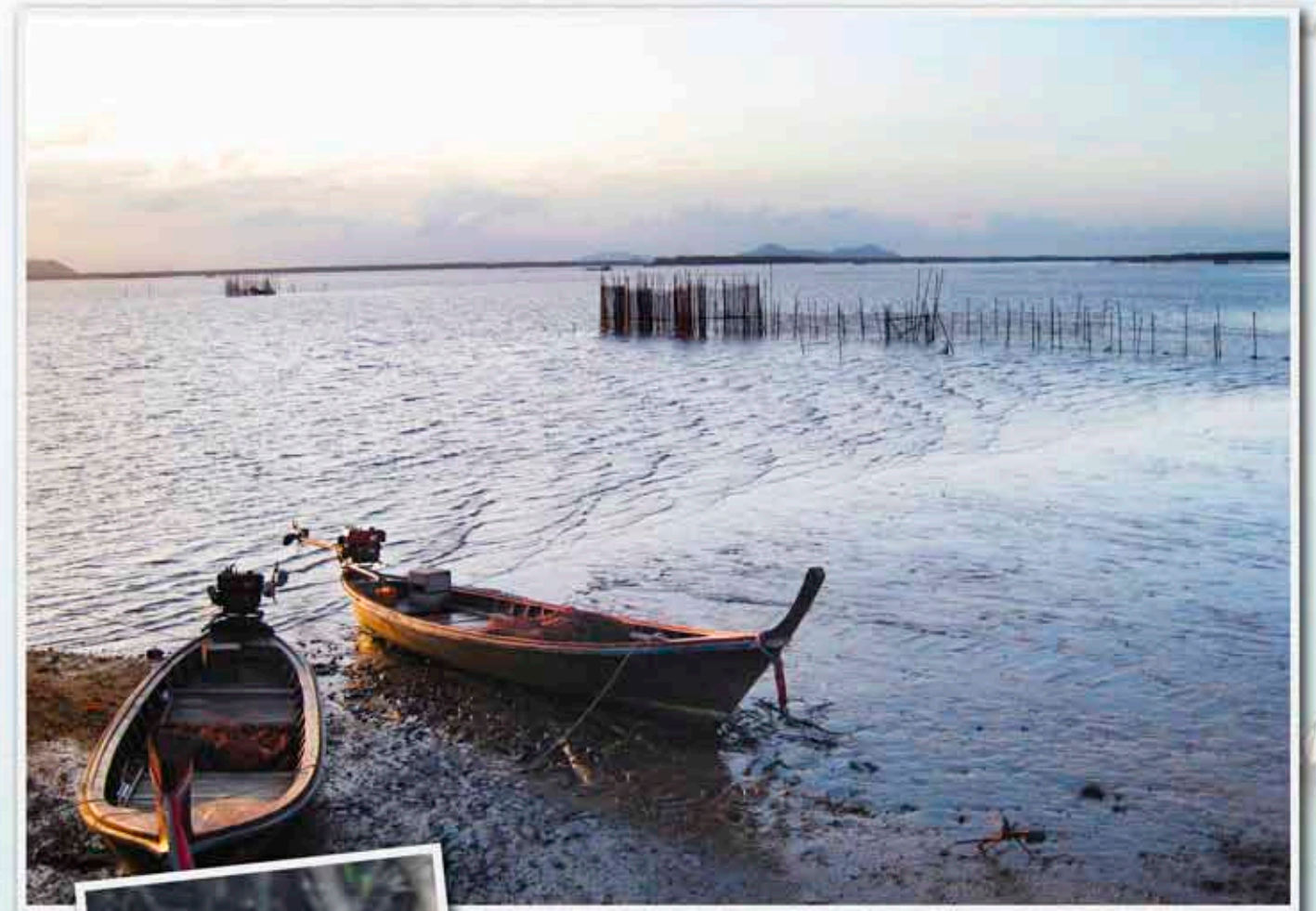
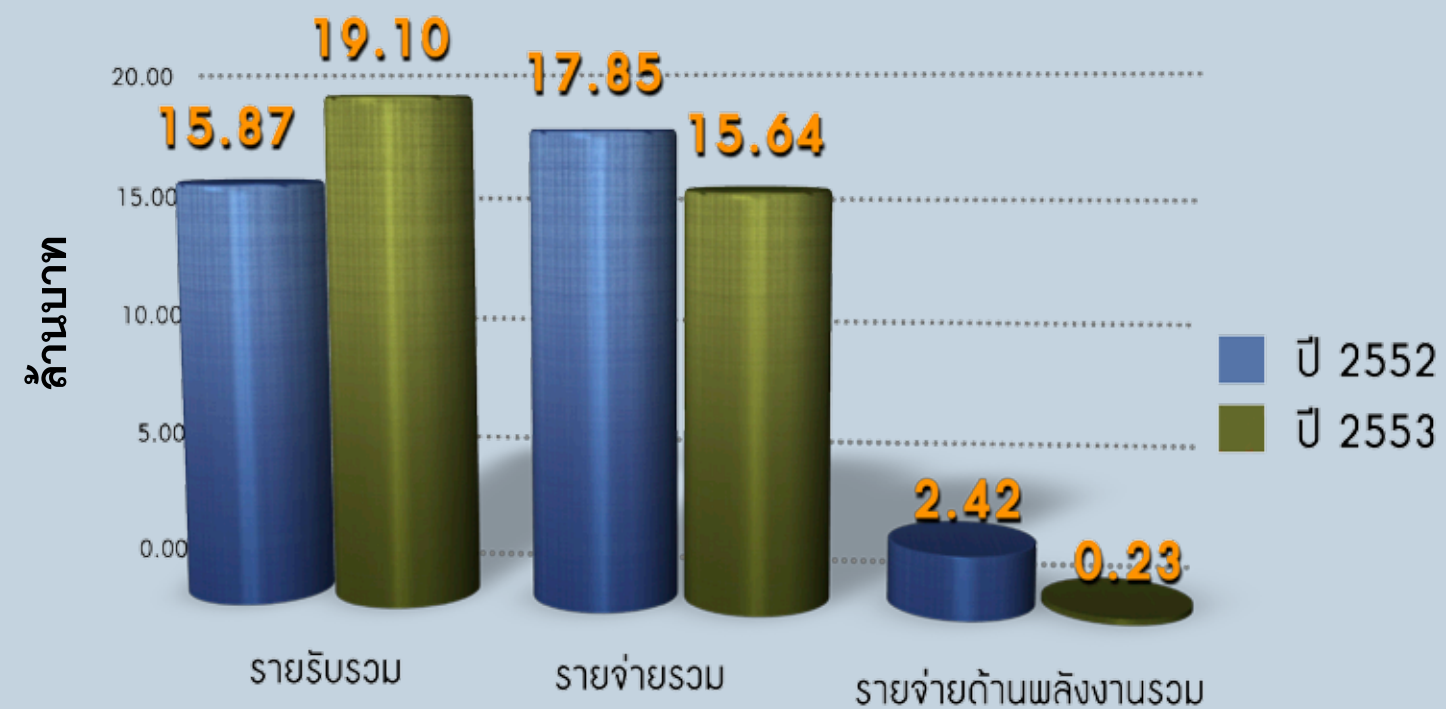
จุดเรียนรู้

- ๑ จุดเรียนรู้การเรียนรู้ชุมชน
- ๒ จุดเรียนรู้กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว
- ๓ จุดเรียนรู้ธนาคารปูไข่
- ๔ จุดเรียนรู้พลังงานทดแทนเตาเผาถ่านแบบนอน
- ๕ จุดเรียนรู้พลังงานทดแทนเตาเผาถ่านแบบยืน
- ๖ จุดเรียนรู้พลังงานทดแทนเตาเผาถ่านแบบยืน
- ๗ จุดเรียนรู้แพชุมชน

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๓.๒๓ ล้านบาท คิดเป็น ๒๐% ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ ส่วนรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๒.๒๑ ล้านบาท คิดเป็น ๑๒% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายด้านพลังงานปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๒.๑๘ ล้านบาท คิดเป็น ๘๑% ของรายจ่ายด้านพลังงานปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวมรายจ่ายรวม และรายจ่ายพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลเกาะสาหร่ายลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๔๕,๓๕๙ กิโลกรัม จากกิจกรรม
ปลูกต้นไม้ พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน และการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	40,600
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	130
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	3,685
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	944
รวม	45,359

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายสุกรี เส้นสมมาตร : การทำบัญชีครัวเรือน
๒. นางหามีนะ ขจักษ์ : การทำบัญชีครัวเรือน
๓. นายยะ เจ๊ะอาหล่า : ครัวเรือนวิถีพอเพียงปลูกอยู่ปลูกกินและผู้นำความคิดด้านวิถีพอเพียง
๔. นางประภา เสมสันต์ : การทำบัญชีครัวเรือนและเศรษฐกิจครัวเรือน

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายอนุรักษ์ ยะระ	๑๕. นางเจ๊ะยะ อุมารี	๓๗. นางสาวมณีนีรัตน์ สุวาล่า
๒. นายยุบีส หมานละงู	๒๐. นายอินยัสร์ แก้วสลำ	๓๘. นางปีะ สุวาล่า
๓. นายวิทยา ปราบยาวา	๒๑. นายอุดมการณ์ จิแอ	๓๙. นางสมใจ หงษ์โต
๔. นางเจ๊ะน๊ะ จงรักษ์	๒๒. นายอัครุณเณต สันโค	๔๐. นางสุรีพร ไบคี่
๕. นายหย่ามะอาด คานเค็น	๒๓. นายอัครุณ ชนะบันทิต	๔๑. นายเจ๊ะเหรน อุโหยบ
๖. นายมีน หลงสะหล่า	๒๔. นายมะบู สันโค	๔๒. นางสาวไสนุน ไบคี่
๗. นายอุหมาด ใจคี่	๒๕. นายเม็ค ไชยยันต์	๔๓. นางเจ๊ะมาหุน อุไสนี
๘. นางแมหระ คานเค็น	๒๖. นางรอเบ๊ะ รัักษัสักย์	๔๔. นางรอฮีม๊ะ คาหมาค
๙. นายวรุฒิ นาวาเคช	๒๗. นางจำปี ยาวาหาบ	๔๕. นางวนิดา สุวาล่า
๑๐. นายสมมาตร คานเค็น	๒๘. นายอานนท์ สุวาล่า	๔๖. นางสาววีญา สุวาล่า
๑๑. นางสาวจิรนนท์ สุนบุตร	๒๙. นางมูคา ยะง๊ะ	๔๗. นายบาราเฮม เส้นสมมาตร
๑๒. นางสาวฮาหาวา ยาหย่าหมัน	๓๐. นางกันยรัตน์ ยีละงู	๔๘. นางนุชชะนาฏ พละพานิชย์
๑๓. นายวรุฒ นาวาเคช	๓๑. นายคะเน็ม แลหมัน	๔๙. นายวีระ ยีละงู
๑๔. นางสาวจันจิรา ใจคี่	๓๒. นางกาญจนา สุวาล่า	๕๐. นางหามีนะ ขจักษ์
๑๕. นายศุภชัย สันโค	๓๓. นางฮอลียะ หวังดี	๕๑. นางสิน๊ะ ยะระ
๑๖. นายอาหลาด อูราม่า	๓๔. นายประพันธ์ จันทรงาม	๕๒. นางบุญเลี้ยง แซ่กวนยีน
๑๗. นายวิชัย จิแอ	๓๕. นายสุรัตน์ อังสุพานิชย์	๕๓. นางคอเคียะ เส้นสมมาตร
๑๘. นายเหรบ อุมารี	๓๖. นางสาวสมคิด บัวทอง	๕๔. นางรอบี๋ เหมรา

๕๕. นายสุวรรณ ตีกาสม
๕๖. นายเปน ลัคเลีย
๕๗. นางเจ๊ะค๊ะ ตีกาสม
๕๘. นางมารู ทังน้ำรอบ
๕๙. นายวัชรินทร์ ยาวายะระ
๖๐. นางสมใจ หงษ์โต
๖๑. นายวัชรินทร์ ยาวายะระ
๖๒. นางราหวัน สุวาล่า
๖๓. นางบุญเจือ เตสวัน
๖๔. นางประภา เสมสัน
๖๕. นางวนิดา เต๊ะปูยู
๖๖. นายสุนันต์ น้อยเค็น
๖๗. นางมีนา โกบปุเลา
๖๘. นางมีนา นาคมา
๖๙. นางสาวน้ำฝน สุวาล่า
๗๐. นายยะ แซะอาหล่า
๗๑. นางเฉลียว เอียคนุช
๗๒. นางสาวสน ปันคีกา
๗๓. นางมะหนี่ สุวาล่า

๗๔. นางบาซ๊ะ โต๊ะตามู
๗๕. นางฟองจันทร์ ค๊ะคัย
๗๖. นางหย่า สาคล
๗๗. นางสาวคอคียะ พุนสิน
๗๘. นางจเร ผิวเหลียง
๗๙. นางเมียะ ยาคำ
๘๐. นางสาวราม๊ะ ยาคำ
๘๑. นางสาวสะอิด๊ะ สาคล
๘๒. นางสิติผาติมะ แซ่บู
๘๓. นางสาวสุจิตรา นาคมา
๘๔. นางหวัน คูหาสวรรค์
๘๕. นายอัครุณเณต เส้นสมมาตร
๘๖. นางอุโลโลม แม้นทอง
๘๗. นางไพบูลย์ หลี่จ้วน
๘๘. นางสาวรำละ วัฒนะ
๘๙. นายทินกร หมิ่นสัน
๙๐. นางยะ ลาวัด
๙๑. นางสะแอะระ พรหมสุวรรณ
๙๒. นางสาวยามิละ หมักตุกั๊ง

๙๓. นางลักขนา โกวิทพิทยาการ
๙๔. นางสมิหลา นาคมา
๙๖. นางอิน๊ะ คำคี่
๙๗. นางลาม๊ะ นาคมา
๙๘. นางปรีดา ยะระ
๙๙. นางคี่สำหลา กนกกรการ
๑๐๐. นางผาติมะ ยะระ
๑๐๑. นางวาสนา บังแลมา
๑๐๓. นายสีสัน ยะระ
๑๐๔. นายสาและ ยะระ
๑๐๕. นางวรรณิ ยะระ
๑๐๖. นายมาหาด นาคมา
๑๐๗. นางสุซาคา เส้นสมมาตร
๑๐๘. นางคงดาว มงเลห์
๑๐๙. นางฮำส๊ะ ทังน้ำรอบ
๑๑๐. นางอินฉะ อุเสน
๑๑๑. นางกัลยคา นาคมา

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล

นายมะหะหมาด ยูเหล่

เจ้าหน้าที่ประจำภาค

นางนุรไอนี นนทพิพัฒน์

ที่ปรึกษาภาค

นายเสรี จัยพริก

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๘-๒๐๐๐
www.pttplc.com